

საქართველოს პოლიტიკა

საფრანგეთ-გერმანიის შუა არსებულ გამწვან-
ლ ურთიერთობის მოწესრიგების კარგად მომზად-
ების მთავრობის მიერ მოწინააღმდეგე
ების კონფერენციის ქ. ბრიუსელში. კონფერენ-
ციის მთავარი მიზანი დაკავშირებულია რუსი-
ის ოკუპაციის საკითხთან.
თანამედროვე გერმანია მეტად მწვავე და სე-
ხულ მდგომარეობაში იმყოფება. საკონტრიბუ-
ტო საზღვარი პირობების დაუყოვნებლად
გადასახდელად მოთხოვნილება მას არ
გვაქვს. გერმანიის მშრომელი მასსა ებრ-
ძა მართლაც რუსი დაპყრობის შედეგებს და
საზოგადოებრივი იმპერიალიზმის გამოაშკრავებს.
მედ თავისი „დემოკრატიული“ მთავრობის მოქ-
მედებს, კლნის კანონებზე მფრთხილად გაუფ-
რთა მოკავშირეებს. ნოტა ბერკის პირდაპირ
არაკის საკითხში ანტანტის ბურჟუაზიას.
გერმანიის მთავრობა მზადა მოკავშირეების
რეგულაციას გაიღოს ყოველივე, რაც კი უაქტი-
ურ არ აღემატება გერმანიის ხალხის ძალ-ღონეს.
ის გადახდის უნარიანობის განსაზღვრისათვის
ნოტა მოითხოვს საერთაშორისო კონფერენ-
ციის მოწვევას. რეპარაციის დასრულებული ჯამის
რეგულაცია არ მიაჩნია საჭიროდ კლნის მთავრობას.
რეგულაცია მხოლოდ ყოველწლიურ შესატან
ბის განსაზღვრა, სანამ არ შეიქმნება მსხვილი
რეაქციის სისხლის საშუალება.

მეტად დამაფრთხილებელი ის გარანტიები, რა-
ც კლნის მთავრობა ანიჭებს კრედიტორებს
გერმანიის სახელმწიფო რკინის გზების ამა-
ღან გამოცალკევებულ იქნება საზოგადოებ-
რი და სახელმწიფო მფლობელობიდან და მოქ-
მედა საკუთარ ადმინისტრაციის გამგეობის ქვეშ.
კლნის გერმანიის მშრომელი მასსა
გერმანიის სახელმწიფო შემოსავლის და სიმდიდრის
რ უმთავრეს წყაროვანს—რკინის გზებს, რომ-
ლის დენაციონალიზაციით კერძო კაპიტალისტე-
რ-სტრუქტურის ჯგუფის უმუშაოდ განკარგულებას
დადის. ამას გარდა რკინის გზების მმართველობა
რკინის ობლიგაციებს. მათი საერთო ჯამი გა-
რკინის გზების ქონება. ასეთ საშუალებებით
რეგულაციად გადახდილი იქნება 500 მილ. მარ-
კი. საერთაშორისო პირობის სისრულეში მო-
ვის საქმეში ჩართულია აგრეთვე გერმანიის სა-
ხელმწიფო. მრეწველობა უნდა მისცეს ან-
ტანტის კრედიტორებს ახალი ხუთასი მილ. მარ-
კი. სპეციალური გადასახადების რაოდენობა
რეგულაციის 500 მილ. მარ. ოქროთი. ასე რომ
თი წლის განმავლობაში კლნის მთავრობა მოახ-
მს კონტრიბუციის სიმძიმის შემსუბუქებას მილი-
ონანახევარ მარ. ოქროთი.

როგორც გვხვდება, გერმანიის პოლიტიკური
ურთიერთობის შესახებ სცდომიდან მნიშვნელოვანი
გერმანიის გადასახდის რეპარაციის განაღდება მიმა-

რთულებით. გერმანიის სახელმწიფოებრივი ეკონო-
მიკა ჰყარავს ძირითად პირობებს წარმოება-გან-
ვითარების საქმეში. ეს მეტად საბედისწერო მომენ-
ტი გერმანიის სახელმწიფოებრივ არსებობაში.
ბრიუსელის კონფერენციის იდეა მეტად კრი-
ტიკულ გარემოებაში წამოიჭრა გერმანიის ხალხის
წინაშე. შესძლებს ბელგიის მთავრობა საფრანგეთ-
გერმანიის დამეგობრებას გერმანიის მშრომელი
მასის საარსებო ინტერესების დაცვის პარალელად
უსათუოდ, ამ კითხვაზე ამთავრებულ უარყოფითი პა-
სუხი უნდა იქნას გაცემული. „სოციალისტი“ ვანდერ-
ველდე ყურმოჭრილი მონა პუნქტის. ბელგია
სათამაშო ბურჟუაზია ანტანტის იმპერიალისტების ხელ-
ში. მას არ შეუძლია გერმანიის ინტერესებისა
გადასახდის. ამის არ უწყობს ხელს ბელგიის არც
სუბიექტური სოციალისტური გერმანიის მიმართ,
არც შექმნილ მდგომარეობის ობიექტური სახეობა.
საერთაშორისო ომის პროცესში იმპერიალისტურმა
გერმანიამ მიწასთან გაასწორა ბელგიის სახელმწი-
ფოებრივი თავმოყვარეობა. განადგურა პატარა
ბელგია ეკონომიკურად, დაცა პოლიტიკურად. სა-
ფრანგეთის იმპერიალიზმმა შესძლო ბელგიის კვლავ
გამოყვანა საერთაშორისო პოლიტიკურ ასპარეზზე.
ბელგიამ შეინარჩუნა „დამოუკიდებლობა“, ტერი-
ტორია, სახელმწიფოებრიობა. იგი განთავსდეს
და კიბურის გერმანიის ბრწყინვალესაგან. ბელგიის
„განმათავსებლები“ ბრძოლაში საფრანგეთის
მიმდღის დიდი ღვაწლი და დამსახურება.

უამრავლა, ბელგია შეეცდება ბატონის გულის
მოგებას. ფაქტობრივად ეს ასევე ხდება. ბელგიის
მიერ გადაღებული ნაბიჯები ადასტურებს ჩვენი
თვალსაზრისის სისწორეს. როგორც ოფიციალური
ცნობები იუწყება, ივნისის 6—7 თათბირზე საფრან-
გეთის და ბელგიის მთავრობებმა გადაწყვიტეს ახა-
ლი გერმანიის შემოჭრება, რომელთა მიზანი იქნება გერ-
მანიის შევიწროება, მისი ჩათრევა ახალ საზოგ-
ადო პირობათა ასრულების ვალდებულებაში.
ბელგია და საფრანგეთი მოქმედებენ ხელი-ხელ ჩა-
კიდებული გერმანიის სოციალ-ეკონომიკური და
პოლიტიკური ძლიერების წინააღმდეგ. ბრიუსელის
კონფერენცია გერმანიის მშრომელ მასას უმზა-
დებს ახალ უღელს. მიაღწევს ბელგია-საფრანგე-
თის კაპიტალის დიპლომატიის მიზანს? ამას მომა-
ვლი გვიჩვენებს.

უდაოა შემდეგი: შეიძლება გერმანია გერ-
მანიის სახელმწიფოებრივ მოკავშირეთა ბატონობისაგან.
მხოლოდ პროლეტარულ და საბჭოთა გერმანიის
შეუძლია ბურჟუაზიულ რკინის გარღვევა და სა-
ერთაშორისო იმპერიალიზმთან დიამეტრულად და-
პირისპირება. კლნის მთავრობის ახალი ნაბიჯები,
ბრიუსელის კონფერენციის მოსალოდნელი უარყო-
ფითი შედეგები, თვით გერმანიის პროლეტარული
ურთიერთობის რეგულირების შედეგის გაძლიერება გა-
დასახდის ახალ სურათებს საერთაშორისო პოლიტი-
კური ცხოვრების ვითარებაში.

ნოტა ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ აუ-
ცილებელია რეპარაციის დაინტერესებულ მხარე-
ების აზრთა ზეპირი გაცვლა-გამოცვლა რეპარაციის
გადასახდის მეთოდებისა და გარანტიების შესა-
ხებ. გერმანიის მთავრობა ამიტომ იმეორებს თავის

საქართველოს პოლიტიკა

— **შრომის ბირთვი.** შრომის ბირთვის გამგე-
ობამ სიტყვების და ბინის სივრცის გამო დაა-
გინა: დაზღვეული და პროფკავშირის წევრი ალ-
რიცხვით გამოცხადდნენ კვირაში ერთხელ, ხოლო
დანარჩენი უმუშევრები თვეში ერთხელ.

— **შეღვათი.** შრომის ბირთვის გამგეობამ
გადაწყვიტა—უმუშევართათვის საბინაო გადასახა-
დში შეღვათის მიცემის დროს იხელმძღვანელოს
არსებულ წესით და სასტიკად დაიცვას სათანადო
კანონები.

— **უმუშევრების რაოდენობა.** წარსულ დღეს
ალრიცხვით გამოცხადდა 438 უმუშევარი, აქედან
302 მამაკაცი, დანარჩენი კი ქალი. ახლათ ჩაე-
წერა 161, გაიჯანა სამუშაოზე 84.

— **დამზღვევი წევრები.** დამზღვევი კასის
გამგეობამ დაადგინა დამზღვევის წევრები წევრებს
მიეცეთ უფასოდ, ხოლო წევრისათვის საჭირო ფო-
ტოგრაფიული სურათი შეძენილ იქნეს წევრების
მიერ.

— **ცენზორის დანიშვნა.** ბელგიის მთავარ
მმართველობის განკარგულებით ცენზორად დაინიშნა
გრიგოლ კიკნაძე.

— **საფრანგების შეერთება.** შინაგან საქმეთა
სახალხო კომისარიატმა დაადგინა: 1) სოფლები
დღიური და ქვანახევარი ორივე სოფელთა ნაწილი
გამორიცხულ იქნას ახალციხის მაზრიდან და მიწე-
რილი ბორჯომის რაიონზე. 2) საფრანგო თუ სხვა
კუთვნილების მიწები საოგებლობა დარჩეს იმ სა-
ხითვე რაიონში იყო დღემდე და სხ.

— **თამაშების გაიარება.** ს. გ. უ. ს. ამით
აიხადებს, რომ კომისარიატის ყველა მალაჩიგში
თამაშებზე დაეცა ფასი 25-დან ორმოც პროცენ-
ტამდე.

— **ლუდი.** ამავე კომისარიატმა დაამზადა
ლუდი გასასყიდად, რომელიც ღირსებით არ ჰამო-
უფარდება ვეტეტლის ლუდს, ვედრა ლუდი იყიდება
4 ჩერკონცათ.

— **ქართველ მუსლიმანთა დამხმარე კულტუ-
რულ საზოგადოების** სამოქმედო წესდება, განთ-
ლების კომისარიატმა უკვე დამტკიცა და ამ დღე-
ებში საზოგადოებრივი კომიტეტი მოიწვევს საზოგა-
დო კრებას გამგეობის აპოსარჩევად და მოქმედების
დასაწყებად. კრების დღე გაზეთებში იქნება გამო-
ცხადებული.

— **დავკარგე პირადობის მოწმობა** სახელმწი-
ფო უნივერსიტეტის ავტონომიული დარგის შესამე
კურსის სტუდენტმა ნიკოლოზ ვასილის ძე ახლედ-
ლიანმა ვოფოლ გაუქმებულა.

— **ოპიუმის მწვევლთა ჯგუფის დაპატიმრე-
ბა.** სისხლის სამართლის მილიციას არა ერთხელ
მოსდიოდა ცნობები, რომ ტფილისში, თათბრის
ნაწილში, არის ოპიუმის მწვევლთა ჯგუფი. მილი-

წინადადებას კონფერენციის მოწვევის შესახებ, იმ
მიზნისათვის, რომ მოკავშირეებთან ერთად გამოი-
ხულ იქნეს საუკეთესო საშუალება გერმანიაზე და-
კისრულ ვალდებულებათა ასრულებისათვის.

საქართველოს პოლიტიკა

ცამე მიაგნო ჯგუფის ბინას, რომელიც იმყოფებო-
და ვორონოვის ქუჩაზე № 31. მილიციამ ალყა
შემოარტყა სახლს და ჩხრეკა დაუწყო. აღმოაჩინეს
აუთარებელი ოპიუმი, მოსაწვევი ქურდები, კოკაინი
და მრავალი სხვა. დაპატიმრეს ოპიუმის მწვევლთა
ჯგუფი დაახლოებით 11 კაცამდე. გამოიძიება სწარ-
მოებს.

— **საქართველოს პროფკავშირების შესამე
ყრილობა.** 15 ივნისს ქალაქ ტფილისში იხსნება
საქართველოს პროფკავშირების შესამე ყრილობა.

— **ამხ. ბიბინიშვილის დანიშვნა.** საქარ-
ველოს სოც. სამუშაოების სახალხო კომისარ-
თა საბჭოს დადგენილებით საქართველოს სახალხო
ბანკის მმართველად დანიშნულია ამხ. ბიბინიშვი-
ლი (ბარონი); ხოლო მის მოადგილედ ამხ. ისაი
ლორთქიფანიძე.

— **საქონლის მანეთი.** საქართველოს რეს-
პუბლიკის სამმართველოში ამა წლის 8 ივნისისათ-
ვის საქართველოს საბჭოს მთავრობის დადგენილე-
ბით საქონლის ერთი მანეთის ღირებულება განი-
საზღვრება—2.359.000 მანეთი.

— **ქართული ენა.** საქართველოს საბჭოთა
მთავრობის განკარგულებით რესპუბლიკის თათბრის
ყველა სახელმწიფო და საზოგადო დაწესებულებებ-
ში სახმარებლად შემოღებულია ქართული ენა, რა-
გორც საგანმანათლებლო სახელმწიფო ენა. დამრღვე-
ნი ამ ბრძანებისა მიეცემა იქნება მასის-
გებაში.

— **შეღვათიანი ბილეთები.** უმაღლეს სა-
წავლებლების სტუდენტ-სტაჟანდიანტებს საზოგ-
ადო არღიდებების გამო სამგზავრო ბილეთები
დაეთმოება 75 პროცენტის დაცვებით

— **უმუშევრობის მოძრაობა.** ივნისის 9 შრო-
მის ბირთვში ალრიცხვით გამოცხადდა 594 უმუ-
შევარი, ახლად ჩაეწერა—104. გაიჯანა სამუშა-
ოზე 50, მეტი წილი მამაკაცები.

— **მივლინება.** განათლების კომისარიატმა
მივლინა ბაქოში სოციალურ აღზრდის მთავარ მარ-
თველობის ინსტრუქტორი ალი-ხადე—საქართვე-
ლოში არსებულ მუსულმანურ სკოლებისათვის მას-
წავლებელთა მოსამზადებელი კურსების გახსნასთან
დაკავშირებულ კითხვების გამოსარკვევად.

— **გადაღმა.** იმერეთიდან მისულ ცნობების
თანახმად, იქ საშინელი გვალია. რაც ცუდით მო-
ქმედობს ნათესავს.

საქართველოს პოლიტიკა

ოთხშაბათს, 13 ივნისს, საღამოს 7 საათზე
„ტრიბუნა“ რედაქციაში დანიშნულია მთავარ კო-
მიტეტის ხილბა.

ბრიუსელის კონფერენცია

ბრიუსელის კონფერენცია
ლიონი. 7 ივნისი. ოფიციალური ცნობის თანა-
ვად, საფრანგეთისა და ბელგიის მთავრობებმა
ბრიუსელში გადაწყვიტეს მილიანად დაცვა ყველა
რეგულაციის მიღებას, რომელიც კონფერენციის
შედეგად იქნება მიღებული. ორივე მთავრობის მიერ
გერმანიის სახელმწიფოებრივი და სა-
ხელმწიფო ქონებებიდან და ის საკუთარი ადმინისტრა-
ციის მმართველობის ქვეშ იქნება. რკინის გზები
გამოუშვებენ 10 მილიარდ ოქროს მარკის ღირებუ-
ლების ობლიგაციებს, რომელნიც უზრუნველყოფი-
ლი იქნება რკინის გზის მთელი ქონებით. ამით
გარანტია იქნება ყოველ წელს 500 მილ. ოქ-
როს მარკის რეპარაციის გადახდისათვის. ამას გარ-
და გერმანიის მთავრობა პირობას იძლევა უახლოეს
დროში მოიწოდეს გერმანიის სახალხო მეურნეობა
ახალ 500 მილ. ოქროს მარკის რეპარაციის უზ-
რუნველყოფისათვის. შემდეგ გადასახადებისა და
დამატებითი გაწერების საშუალებით შეგრო-
ვილი იქნება კიდევ 500 მილ. ოქროს მარ-
კა. შემოღებული იქნება აგრეთვე საბაჟო
გადასახადების დაგირავება ფუფუნების სა-
გნებზე. დაგირავება საექსპორტო გადასახად-
ებისა თამაშებზე, ლუდზე, ღვინოზე და ჰაქარზე და
შემოღებული იქნება მონოპოლისის სისტემა არაყზე.

საქართველოს პოლიტიკა

— **მოხალისე პირი.** სამეგრელოში სიმინდის
თესვა უკვე დამთავრდა. აინდო საესვით ხელს
უწყობს თესვა. მზინა აინდო მცირე წვიმებით,
ნოტიოთ ინახავს მიწას. მიუხედავად ასეთი კლიმა-
ტური პირობებისა, სიმინდის ნათესების სივრცე
წელს, შარშანდელთან შედარებით შეცირებულია,
რადგან სიმინდზე დაბალი ფასები არის, ნათესებს
სივრცე განსაზღვრული იქნება ადგილობრივი მო-
სახლეობის მოთხოვნილებით. ახალციხის მაზრაში
ბაღები, ბოსტნები და ნათესები დაზარალა მდ.
მტკვრის ადიდებამ. დაზარალებულ ადგილებში საჩ-
ქაროთ სთესვენ საზაფხულო ბუჩქს.

— **გლეხის მეურნეობის გამოკვლევა.** მიწად-
მოქმედების სახალხო კომისარიატის სამეცნიერო
განყოფილებას ცენტრალურ სტატისტიკურ სამმარ-
თველოს დახმარებით განზრახული აქვს გლეხის
მეურნეობის საბიუჯეტო გამოკვლევა საქართველო-
ში. სულ მოხდენილი იქნება 13 საბიუჯეტო გამოკ-
ვლევა ყველაზე უფრო დამახასიათებელ რაიონებ-
ში: მევენახეობის რაიონი-კახეთში, მეხილეობის გო-
რის მაზრაში, სუბტროპიკული კულტურის-აჭარისა
და სამეგრელოში, მეზოტროპიკული-ქუთაისის მაზრა-
ში და მემინდრობის-ქვედა სამეგრელოსა და ბო-
რჯომის მაზრაში. ამ გამოკვლევას განსაკუთრებული
ინტერესი აქვს იმ გარემოების გამო, რომ აქამდე
საქართველოში ანალოგიური მუშაობა არ წარმოე-
ბულა.

საქართველოს პოლიტიკა

— **შრომის მეცნიერული ორგანიზაციისთვის.**
სახალხო მეურნეობის უმაღლესმა საბჭომ დაადგინა
მონაწილეობა მიიღოს შრომის მეცნიერული ორგა-
ნიზაციის ასოციაციაში ორმოცდაათი საქონლის მა-
ნეთით თვეში.

— **ტყეზულის მიღრობები.** იმავე პრეზიდენ-
ტის დადგენილებით ტყეზულის მიღრობებს ეწოდა
„ტყეზულის მიღრობები ალიომა“ ჯავარქმის სახე-
ლობისა.

— **მრეწველობის საკითხები.** სახალხო მეურ-
ნეობის უმაღლეს საბჭოს პრეზიდიუმმა დაადგინა
შუამდგომლობით შევიდნენ საქართ. კომუნისტური
პარტიის ცენტრალურ კომიტეტში მრეწველობის
საკითხების შესახებ; პრეზიდიუმში შემდეგ გადაუ-
ღებელ საკითხებს სვამს წესრიგში: 1) ფინანსური
დახმარება მრეწველობის (სამრეწველო ბანკის შექმ-
ნა); 2) მეურნეობის დაქუცმაცების შეწყვეტა (თემ-
ში გადაეცა ფოსტა-ტელეგრაფის სახალხო კომისა-
რიატს; ბორჯომის მანუალი-ჯანმრთელობის სახალ-
ხო კომისარიატს, აბასტუმანის არყის სახდელი ქარ-
ხანა-შუგდუდის აღმასკომს, სამარგანეთის სამარგანე-
ლო გამოყვანის სამთო განყოფილებას და შეიქმნა
ცალკე სამმართველო სახალხო კომისარია საბჭოს-
თან) და ყველა წარმოებების ერთ სამეურნეო ორ-
განოს გარშემო გაერთიანება.

ავტომობილების შემოტანა. ამ დღეებში შესდგა საუწყებო შორის სხდომა ავტომობილების შემოტანის მოსაწყობებლად ამიერ-კავკასიის ფარგლებში. თათბირმა სურვილი გამოთქვა წესიერი საავტომობილო მფრინობის, ყოველმხრივ დახმარებლად ამიერ-კავკასიაში, რისთვისაც საჭირო არის შესაძლებლობის ფარგლებში გადიდება როგორც სუბუქ, ისე საბარგო ავტომობილების შემოტანის; ამასთანავე ყურადღება უნდა მიექცეს არა მარტო სახალხო-სამეურნეო და სატრანსპორტო მოთხოვნილებებს, არამედ სამხედრო დროის მოთხოვნილებებსაც. გადაწყდა ამორჩეულ იქნას 2-3 სისტემა მანქანისა, რომლებიც ერთი მხრით შესაფერის იქნებოდნენ ტიპოვარდული პირობებთან და ამიერ-კავკასიის გზების მდგომარეობასთან, ხოლო

მეორე მხრით, რათა შესაძლებლობას იძლეოდნენ საუკეთესო ექსპლუატაციისა. ამ მიზნით ამორჩეული ღირს სპეციალური ტენიკური კომისია, რომელმაც უნდა გამოიმუშავოს ტენიკური პირობები, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდნენ შემოტანილი მანქანები. მანქანის ტიპის ამოსარჩევად კი „როს-გოსტრები“ აწყობს საკონკურსო გარემოს ამიერ-კავკასიის მთავარ გზებზე.

სახელმწიფო სათევზო მრეწველობა. ამიერ-კავკასიის სასურსათო კომისიისათვის კოლეგია იწვევს—თათბირს სათევზო მრეწველობის მუშაებისა, რათა გამოაკვეთს იქნეს სახელმწიფო სათევზო მრეწველობის მდგომარეობა და მისი შეფარდება ბაზრის მოთხოვნილებებთან.

აპაპი ფალავას დარგასტიული სტუდიის მოწაფ. საჯარო გამოცდის გამო.

იენისის ოთხს მოხდა წერილის სათაურში მოხსენებული დრამატული სტუდიის მოწაფეთა საჯარო გამოცდა. სტუდიის როგორც დრამატული ხელოვნება და დეკლამაცია, ისევე პლასტიკა საქმიო მტკიცე საფუძველზე დამყარებულ უნდა იყოს, რომ მისი ერთი წლის ნამუშევარი ასეთი ნაყოფიერი გამოდგას.

ამ ეპიოდ მაინტერესებს მე არა ქართული დრამა და დეკლამაცია, რომლითაც განვითარება ამიერიდან უზრუნველ ყოფილი, როგორც ეროვნული დაწესებულებისა, არამედ ის, რომ ქართველი ქალები, რომელნიც ბუნებრივად ხელოვნურად სცეკვენ ქართულსა, (არ ვამბობ ლეკურს, რადგანაც ქართული სცეკვა მონათლეს ლეკურად რუსებმა, რომელთაც პირველად ლეკთაგან გაიცნეს), საზოგადო პლასტიკა არ ეტანებოდნენ, რადგანაც ფეოდალური სთავილობდნენ თავიანთი ქალების ნახვას პროფესიონალისტების როლში, მშრომელი ხალხის ქალები კი ჯერ გაბოჟულნი არ იყვნენ სახელოვნო ასპარეზზე მოლაწობისთვის. განსაკუთრებით საგრძნობელი იყო ქართველი ქალების გამოუვლელობა არა თუ ევროპულსა, არამედ ქართული რაზრის ბალეტშიც, სადაც ქართულ ეროვნულ სცეკვას ასრულებდნენ უცხო ტომელები, რომელნიც ზოგჯერ თუნც თვალტანადობითაც მოხდენილი ყოფილან, მაინც ვერ მოუხერხებიათ ქართული სცეკვის სულის გადმოცემა შესაფერის პლასტიკით. დღეს ქართველი ქალები შთამომავლობის განხორციელებს ჩაბნულან მშრომელთა ფერხულში და სხვათა შორის პლასტიკის ხელოვნებისთვისაც გამოუჩენიათ მისწრაფება, რომელიც ისეთი გამარჯვებით დაგვირგვინებულია. ასედაც უნდა მომხდარიყო, რადგანაც ქართველთა ტომობრივი მოხდენილი ანაგობა სცეკვს უნარის ცხად-

„გიმნაზილის დღიური“)

(გაგრძელება*)

ამიტომაც ასე თავისუფლად სწერს შემდეგს: „მატერია როგორც სუბსტანცია შეუძლებელია, რადგან ყოველი სუბსტანცია (თუ სუბსტანციაა?) სულის შემოქმედებით განსაზღვრება; სული როგორც სუბსტანცია შეუძლებელია, რადგან სულის სუბსტანციის წარმოდგენა მხოლოდ მაშინ შეიძლება ჰქონდეს ადამიანს, როდესაც უნივერსალური სუბსტანციის მიმდინარეობა მიიღებს მატერიალ-სუბსტანციურ სახეს. სული უმატერიალო ეროვნოვანი ნივანაა (!). *)—უსახო, გაურკვეველი ქაოსია, კოსმიური მატერია უსულო ბაბილონის***) ფანტასტიკური თიამატს წაგავს: ინტელექტისა და შემოქმედებით მუხვადობას მას (რას?) ჩ. ვერ მივაწერთ. რაც უნდა სპირიტუალური იყოს ჩვენი წარმოდგენა****)

ანაბრათ, მატერიის სუბსტანციონალობა უსულოთ შეუძლებელია ისე, როგორც სულის სუბსტანციონალობაც,—უმატერიალო. მოკლეთ: სული და მატერია უერთმანეთით წარმოდგენილია. აქამდის კი ჩვენი ავტორი სულ იმას გაიძახოდა, რომ „ტლანქი, ხორკლიანი და წყლივით (?) მატერია ქვის ნატეხი იქნება შარა-გზაზე, თუ ფილოსოფოსის საფუძველში მიმოქცევამდი სისხლის ბურთული—სულიერთა—არ არის მოკლებული სულიერობასი****)

მაგრამ ჩვენი ფილოსოფოსი ვერც აქ შეაკავებს თავს და კიდევ ასეთ რამესაც იტყვის მატერიის შესახებ: „ის, რასაც ჩვენ ვეძებთ მატერიას, ენერგიას, ძალას არის ერთგვარი ონთოლოგიური პროექცია იმის, რასაც ჩვენ ვეძებთ სულს, იდეას, აზრს და რაც თავის თავად, per se წარმოადგენს მატერიის დინამიკურ მუხვადობის ავეამლებას და სხვისან აორთქლებას მარადობისაკენ“****)

სიტყვა და გათავა. მაგრამ რა სიტყვა—ეს კი არ იცის ჩვენმა „ფილოსოფოსმა“! მატერია არის „ონთოლოგიური პროექცია იმის, რასაც ჩვენ ვეძებთ სულს, მარა სული ერთია და პროექცია კი გულისხმობს უმეტესად ორს, ე. ი. თვით პროექციასაც თუ მივთვლით—სამს: პერპენდიკულარი, პიპოტენუზა და პროექცია. ვიმეორებთ, პროექციის გახსენება მისივე პიპოტენუზისა და პერპენდიკულ-

*) ჩვენს ავტორს არა თუ ცნება, უბრალოდ წარმოდგენაც არა აქვს იმის შესახებ, თუ რას ეწოდება ნივანა? ნივანასა და ქაოსის შუა ისეთი „პაწია“ განსხვავება, როგორც ყოფნასა და არ ყოფნის შორის.

**) გაგვაგებინეთ: უსულო—ბაბილონელები იყვნენ თუ მათი ფანტასტიკური თიამატები? ფილოსოფოსები რომ თქვენებრ ბარბაროსულთა ეპყრობოდნენ ენას, ახლა ადამიანები ყუფას იქნებოდნენ შეჩვეულნი.

****) იქვე—გვ. 33.
*****) იქვე—გვ. 31.
*****) იქვე—გვ. 41.
*****) იქვე—გვ. 41.

ყოფას აძლევს ერთგვარ შნოს, რომელიც მხოლოდ ბუნების მადლია, და დახელოვნებით არ მოიპოება. მაშასადამე ქართველი ქალების მიერ შესრულებული ბალეტი ქართული რაზრისა, სულ ერთია თარგმნიდან იქნებოდა თუ ორიგინალი, სანახავად მუდამ სატრეფილო იქნებოდა და დიდძალ საზოგადოებას მიიზიდავს.

საჯარო გამოცდა ხელოვნების მოწაფეთა ახალი ხილია ჩვენი საზოგადოებისათვის და ძლიერ კარგი იქნება რაზრის მომღერლებზედაც გავრცელდებოდეს, მეტადრე ხელა, როცა არა ერთია ქართული მომღერალი სახელმწიფო რაზრის ზღრუბლთან მოყუყუტურ, როგორც კათაქმეველი, რომელიც მოელის მონათლულთა შორის თავის ჩარიცხვას. განსაკუთრებით საჭიროა საჯაროდ და არა სახელოვნო კომისიით შეფასება თვით ახალი ქართული რაზრისა, როცა ქართული სახელმწიფო რაზრის დაარსების საკითხი წამოჭრილა და მოითხოვს დაუყოვნებლივ დამყარებულებას, როგორც მშრომელი ხალხისთვის მიუცილებელი საჭიროებისა.

აკაკი ფალავას დრამატული სტუდიის მოწაფეთა პლასტიკურ ვარჯიშობას ის ნაკლი ჰქონდა, რომ ვაჟები თითქმის არ ყოფილან. საჭიროა მოცეკვავე ვაჟთა კადრის გაჩენაც.

არ დამეფიქრებია კონცერტი, რომელიც ძუკუ ლოლულმა სამიოდ წლის წინ ვაჟბარათა დედა ქალაქში და სამავალთა სიმღერების მოსმენასთან ერთად დამსწრე საზოგადოებას უჩვენა აგრეთვე დასავლეთ ქართველ ვაჟთა ცეკვა ძნელი სათქმელი იყო, ვინ ვის ამშვენებდა ცეკვა ვაჟებს, თუ ვაჟები ცეკვას, რადგანაც ბუნების მადლი და ხელოვნება ერთყოფად გარდაქმნილიყო.

უღიარს მოგვაგონებს. პროექციის ისე წარმოდგენა ყოველად შეუძლებელია. მიტომაც, მატერია თუ შეადგენს ონთოლოგიურ პროექციას*) და სული—ესთქმეთ—პიპოტენუზას, სად არის პერპენდიკულარი და რას წარმოადგენს ის? იქნებ იმ დიდ სულს, რომელსაც გერმანელები ven Geist-ს უწოდებენ, რუსები—дух-ს და რომელიც, თუ ქეშმარიტ ფილოსოფოსებს დაუვჯერებთ, მატერიასთან, ე. ი. ადამიანი ფიზიოლოგიურ მოვლენებთან არავითარს კონტაქტში არ იმყოფება?**)

აი ასეთ მდგომარეობაში აყენებს მოქ. კაპანელს მისი „ონთოლოგიური პროექცია“ და, თუ მის ამ მდგომარეობის შეგნებისთვის თუ შემცნობისთვის საჭირო უნარი აქვს, ღმერთმა და ემშაქმაც შესაფერის მოთმინება მიმართოს მის „შემოქმედებითი გამჭრიახობის“ სულსა და გულს.

მიუხედავად ამისა, მოქ. კაპანელი ერთ ერთს სიმართლეს მაინც ამბობს, თუ შეუგნებლათ იმეორებს, რომელიც მის „ონთოლოგიურ პროექციას“, ე. ი. მის ნიერ მატერიის განსაზღვრას ეწინააღმდეგება:

„ჩვენი ცნობები ნამდვილი საგნებიდან გადაღებული სურათები კი არ არის, არამედ ტრადიციულად მიღებული სიმბოლები, ნიშნები, რომელთაც ჩვენ შეგვიჩვიეთ ჩვენი გრძნობათა ორგანოების საშვადლებით და შესაძლებლობით... ჩვენ ვლპარაკობთ არა საგანზე, არა საგნის თვისებებზე, არამედ იმ სიმბოლოებზე, იმ ნიშნებზე, რომელთა გამოსახულებანი შეადგენენ ჩვენს აზროვნებას და რომელიც არსებობენ იმდენად, რამდენად ჩვენ მათ ვამჩნევთ წუთისოფლად“***)

ამის შემდეგ კომენტარები ზედ მეტად მიგვაჩნია. ხოლო ეს კი უნდა აღვნიშნათ: მოქ. კაპანელის ფილოსოფიური უწყობა და უფიცობით ფილოსოფია იქამდის მიდის, რომ, ასე გასინჯეთ, მას არც კი სკოდიან—„კვერცხი უწინ გაჩნდა თუ ქათამი?“ პიროვნება პირველად წარმოიშვა, თუ საზოგადოება? დიხს, ეს მას ისე არ სკოდიან, როგორც „ვერც ერთი მეცნიერი ვერ იტყვის, ეს არის და აქ მხადდება ელემენტარობის ძალა“****)

და რაკი მას ასეთი ელემენტარული რომ არ ესმის, რასაკვირველია, სპინოზას, ვუნდტის, ფენ-ნერის, ა. ლანგეს, შელინის, შოპენ პაუერის, პარტანისა და და სხ. ფილოსოფოსების მოძღვრებათა ზერეულ პოპულარიზაციის ზერეულთ გადაკითხვა, გაცნობით ის ისეთ დიმიბის დასწრად, რომელიც ჩვენი ერის ინტელექტუალურ ძალებისადმი უზემ დაინვას წარმოადგენს და რომლის სახელია—

„სული და იდეა“

შემოქმედებით გამჭრიახობით „უზვად“ დაჯილდოებულმა მოქ. კაპანელმა რაკი თავისი ნაციონალიზმი.

*) ჩვენი შეხედულებით, ასე გამოთქმაც კი არ შეიძლება.
**) ივ. ვ. გუნდტის „Лекции о душе чело века и животных“ I ტ. გვ. 16.
****) იქვე—გვ. 41.
*****) იქვე—114—115 გვ.

დამოუკიდებლობა, კერძო თაოსნობა ნამდვილმა მშობლიურმა ანაგმა პატარა დიდ საქმედ აქცია. რა იქნებოდა ქართული დრამატული სტუდია, რომ კულენი გამოიმუშავა ჰყოლიდა უცხო დრამატული სტუდიას? ისევე დამაჩვენებელია, როგორც დამაჩვენებელი იყო გასულ სეზონებში ქართული

შატაპის უაზიკაბა სვოლისისაზიკაზი.

(ფინსახკომის საყურადღებოთ).
ა. წ. 6 იენისს, ტფილისის ხაზინაში მეტად საყურადღებო შემთხვევას ჰქონდა ადგილი. საქმე ეხება შატაპის შემცირებას, რომელიც ნათელს ჰყოფს, თუ როგორ სამსახურს უწევენ ზოგადიონი ვაჟბარებები დაწესებ. გაეროვნების საქმეს.

როგორც ვიცით მთავრობის დადგენილებით უნდა შემოკლებულიყო დაწესებულებათა არსებული შატაპები 30-პროცენტით.

ყველანი შეუდგნენ დადგენილების სისრულეში მოყვანის სამზადისს და ამ დროს არ სძინებია არც ხაზინის ადმინისტრაციას და ადგილკომს.

რომ თვალყური ადევნოთ ხაზინის ყოველ დღიურ მუშაობას, იფიქრებთ, რომ არც ერთი დეკრეტი დაწესებ. გაეროვნების შესახებ მთავრ. მიერ გამოცემული, ხაზინისათვის სავალდებულო არ იყოს. მთელს ხაზინაში მოსამსახურეთა საერთო რიცხვი (შტ. შემცირებამდის) უდრიდა დაახლოვებით 96-ს. ამ რიცხვი ეროვნების მხრივ ქართველები დიდ ჰუმარელსობას არ წარმოადგენენ. საქმის წარმოება რასაკვირველია რუსულ ენაზედ არის, რომელსაც ხელს უწყობს ადგილ. ადმინისტრაცია, ადგილკომი და თვით თანამშრომლები, რომელთაც არ შეუძლიათ ქართულ ენაზედ საქმის წარმოება.

ყოველ შემთხვევაში დღეს დღეობით ხაზინაში შექმნილი მდგომარეობა დაწესებ. გაეროვნების საქმეს აზრკოვებს.

მაშინ, როდესაც უნდა ვცდილობდით დაწ. გაეროვნებას, ვინადგან ამას მოითხოვს კანონი და საქმის ინტერესი. გამოდის, რომ ხაზინის ადმინისტრაციის და ადგილკომს ყოველივე უკუღმა ესმის. ვერ უარყფის ვერაინ, რომ დღეს ტფ. ხაზინაში მაგრად აქვს ფეხი მოდგმული გაეროვნების საწინააღმდეგო მიდრეკილებას.

ასე იყო ძველად და ასევე არის ეხლაც. მაგრამ ამ უნდა იყოს შემდგომი.

რით მოელის საფრთხე ხაზინის გაეროვნების საქმეს?

ის რაც მოხდა ხაზინაში 6 იენისს, დიდად აზიანებს გაეროვნების საქმეს

შატაპების შემცირებაზე მოგახსენებთ.

ვიღოთ „ახალ ფილოსოფიურ-ესთეტიურ სისტემათ“ მონათლა. მიტომაც ყველა და ყველაფერი, რაც უნახავს, თუ გაუგონია, წაუკითხავს და „განუტლია“, მოლანდებია თუ ზმანებია,—შოგ მოათავსა. რასაკვირველია, მიტომაც „სისტემა“ ქვიან ჩვენი „ფილოსოფოსის“ „სული და იდეა“-ს ან „ბიოფსიხიზმსა და კოსმიზმს“. ამ მიზეზით „მოქ. კაპანელმა“ არც სიყვარული და სქესობრივი ლტოლვა მიმზიდველობა დატოვა უფსრუდებოთ, არც მშვენიერება და სილამაზე, არც ფორმა და შინარსის პრობლემა, არც ქართველი ქალი და ქართული პატრიოტიზმი და არც სხვ. კიდევ ბევრი მოვლენა. და ეს ასეც უნდა მომხდარიყო აუცილებლად, რაკი ჩვენი „ფილოსოფოსის“ „შემოქმედებითი გამჭრიახობის ფარგლებში“ ისე ფართოდ და უსაზღვროდ, როგორც კოლოს ზოროთუმის მილი. მაგრამ ის მაინც ვერავისა და ვერაფერზე სწორი შეხედულების შედგენას ისე ვერ ახერხებს, როგორც, მაგ. ისიც კი ვერ გაუგია „ქათამი უწინ გაჩნდა თუ კვერცხი“, პიროვნება, თუ საზოგადოება?

მიუხედავად ამისა, ჩვენ მაინც დაწესებული სიტყვა ბოლომდის უნდა მივიყვანოთ, რათა ამით საესებით ნათელი გახდეს საერთოთ ყველასთვის და კერძოთ და გასასკუთრებით კი შ. კაპანელისთვის მისი „შემოქმედებითი გამჭრიახობის“ სრული უსუსრობა და თავებური წაჯიქ-უაუჯიქობა.

სიყვარული, როგორც ზემოთაც ვსთქვით, უდიდესი გრძნობაა და იგი სამ ნაწილად იყოფა: ეროტიული, სოციალური და რელიგიური. როცა ადამიანი იზადება და იზრდება თანდათანობით თუმცა პირველი სოციალური და რელიგიური სიყვარულის მზე და ვარსკვლავებით აენთებიან მის გულში, მაგრამ ეროტიული სიყვარული მაინც იმ უდიდეს მზეს წარმოადგენს, რომლისგან ყველაფერი გამომდინარეობს. „წმ. მამები“ ასე ამბობენ: „პირველად იყო სიტყვა და სიტყვა იგი იყო ღმერთი“ და სხვ. ჩვენი კი ასე ვიტყვი: პირველად იყო განცდა*) და განცდა იგი არის ეროტიული სიყვარული.

საოცრებაა იგი მას კირტიკა არ უყვარს, კირტიკას იგი ვერ წარმოუდგენია!

ზემო მოყვანილი სტრიქონების ავტორი რომ ლოლიკისა და ფილოსოფიის ცოდნაზე არ იყოს „გამწყვრილი“, დიდი გოეთეს მიერ აღმოჩენილი ქეშმარიტების „შესწორებას“ ვერ გაბედავდა. ნუ თუ „ფილოსოფიურ-ესთეტიურ ახალი სისტემის“ შემქნელს არ უნდა ესმოდა, რომ განცდა და საქმე ერთი და იგივეა ის, როგორც აზროვნება და მსჯელობა! დაუკვირდით: მე მიყვარს იგი—გ... მე მწამს ის და სხვ. განა ასეთ განცდაზე უფრო დიდი საქმე შეიძლება წარმოვიდგინოთ? ან იქნებ მოქ. გონია, რომ განცდა—სიყვარული საქმე—სიყვარულათ მხოლოდ მაშინ გარდაიქმნება, როცა ბოლო

*) მოქ. კაპანელი ბრძანებს: „პირველად სიტყვა გაჩნდა—ამბობენ თეოლოგები; გოეთემ შეასწორა: არა, სიტყვა კი არ ყოფილა პირველად, საქმე იყო. ჩვენ ვფიქრობთ, არც სიტყვა, არც საქმე: პირველად განცდა იყო“ (იქვე—გვ. 46).

ოპერის ბედი. ყოველ შრომას ავტორიგვებს თ მოქმედება. თვითმოქმედების უნარს კიდევ ვერ მოიწენს კოლექტიური მოქმედება. ავტორიგვებს სხვის ნებაზე.

გიმნაზილის დღიური

ხაზინის ადმინისტრაციის და ადგილკომის 6 იენისს გამოქვეყნებულ სიაში, რომელიც თ საჩინო ადგილზედ არის გაკრული, დაინახავთ, შატაპების შემცირების გამო დათხოვნილი სამსახურიდან სულ 29 თანამშრომელი. მათში თველებია 18 დანარჩენი 11.

თუ სათითაოდ გადათვალიერებთ თვით მოსამსახურის საქმეს, დაინახავთ, რომ ნამსახურის სტაჟი მათი არის 2—25 წლამდე

არას ვიტყვით იმ თანამშრომლებზედ, რომ ნიც სულ ცოტა ხანია რაც ხაზინაში დაწესდნენ სამსახურს, რომელთაც არც სახელმწი. ენა იმ არც არავითარი უზიარტესობა ჰქონიათ დათხოვ მოსამსახურებთან შედარებით. მაგრამ ერთი უნდა ითქვას ის, რომ ადმინისტრ. და ადგილკომ. დაწესებ. გაეროვნების საქმეს ყურადღება არ მცცებს.

ყოველად შეუწყნარებლად უნდა ჩაითვალოს შემთხვევა, როდესაც დაწესებულებათა გაეროვნებასამზადისი უკვე არის და ამ დროს სამსახურს დათხოვო ქართველი ენის მკოდნე და არ მცცნე კი დასტოვო.

სახელმწიფო ენის მკოდნეთა რიცხვი დღეობით ხაზინაში, უკანასკნელ შტ. შემცირებამო ძლიერ შემცირდა.

ვიმეორებთ, ხაზინაში თავი იჩინა სახელფო ენისადმი უტრმა მიდრეკილებამ და სანამ გარ არის, ეს შეცდომა შეიძლება გამოსწორდეს.

ფინანსთა სახალხო კომისარიატი, დაწესებულების საქმეს ფრად დიდს სამსახურს უწარმოვრც ცენტრში, აგრეთვე ყველა მის ქვეშ რე დაწესებულებებში სასტიკათ არის დაწესებული ენა, რომელიც სასიხარულოდ უნდა ითვალოს, მაგრამ ტფ. ხაზინაში ასე არაა.

ჩვენ მივატყვე ფინსახკომის ყურადღებას მოდასახელებულ მოვლენას ტფ. ხაზინაში და სლო დარწმუნებული ვართ, რომ შეცდომა გამწორდება.

გარეშე

მოვლება „შორით წვას და შორით დაგვა“-ს „მტლამ-მტლუში“ გახერხდება? ყველაფერი უძლებს კირტიკას და ყველაფერს კიკა უძლებს, მაგრამ კი სიყვარული კირტიკას უძლებს და კირტიკა—სიყვარულსა, ცეცხლს—ყინვა, ყინვა და ცეცხლი, სიყვარული და კირტიკა—სიყვარული—აი მათი ერთმანეთის მი დამოკიდებულება. საუკუნეებით ნაშენს სრული ერთ წუთში აშენებს და, წინააღმდეგ საუკუნეობის ნანგრევს, წუთში აშენებს და ადგენს. მიტომაც იგი მსხვერველსა და შენობაში ნაირათ ლადი და სწრაფია. ფილოსოფოსები კიცივენ: ლოლიკა მეცნიერებათა მეცნიერებათა ეს სწორეთ ასეა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა მაინც, გინდ ტლანქზე-უტლანქეს პარადოქსათ მოგვართვათ, ასე ვიტყვი: სიყვარული ეს ტრებისლოლიკათა ლოლიკასა და სწორეთ ამ მიზისხსნება, რომ ყველა ბრძენებს სიყვარული ყოფთვის და ყველგან სიკვდილზე უძლიერესად მინათ. მოქ. კაპანელიც სიყვარულის „ჯგალოდუზე“ სწრაფათ იფიქვებს, რომ „ადამიანი ბუჭყებიდან წარმოიშვა და ქია-ბუჭყებიდან დაღუპება“ და მისი (სიყვარულის) მარადისობის დღემდის მიძღვნილი ქება-დიდებისა და უაზრბის ჰიმნების არც მთლათ მკრთალ ანარქულს ლევა.

„სიყვარული და სიკვდილი ორმაგობა მდოლია...“*) ამბობს ის და თავშეუკავებლათ დაემეება სიყვარულის ალურ ნაპარაკებში: „სიტყვა სიყვარულსა უფრო ძლიერია, ვიდრე სიკვლის სუნთქვა: სტიქია სიყვარულისა, ვით ოქლით მარადობა; სტიქია სიყვარულისა ერთობლია, ვით ლანდი, ვით ფიქრი; სიყვარულს ძალ ერთი წუთი მარადობად აქციოს და მარადობა წუთად წესცვალოს; სიკვდილი უარყოფს მარბას და გვევლინება მხოლოდ ერთი წუთით, ევეული ოსკრის სხივთაგან მოქსოვილი მსოფსინარულის ხავერდში, სიყვარული თვალწინ მლის ზურმუხტოვან სივრცეს, ღმერთობით და ოლებით გამშვენიერებულს... აილუვებულსა და

) „სიყვარული და სიკვდილი ორმაგობა მდოლია...“) ამბობს ის. კაპანელი, რომც ვერ თარს შემთხვევაში ვერ დავეთანხმებით—და აი რისი? სიყვარული ერთია და სიკვდილი კი ლიად წინააღმდეგი მოვლენა, რომელსაც არავერი კავშირი სიკვდილთან არ აქვს. სიყვარული მოპირდაპირე არის გულციობა, ზიზლითა სივილი. ბ. კაპანელს ალბად წაუკითხავს რომეწიწი, რომ „სიკიცხლად (და არა ცხოვრება სიკვდილი ორმაგი მარადისობაა“ და ეს გამკედნება; მაგრამ მისმა „შემოქმედებითი გამზობამ“ თუ კარგათ არა, ლენკუთ მაინც იკოდეს, რომ სიმბონის გამოსათქმელათ სიტყერთი-მეორეზე წაბმა არ შეიძლება ისე და იილეა“-ში სტრიქონები—სტრიქონებთანა და ერთმანეთთანვე შეკოწიწებული უაზრობა.

ქიდავ შუაგლინაკალ გარეთის

მარუთას, ამ სახელგანთქმულს გვირგვინსაღანს, სიმწარისაგან სულ დაავიწყდა, რასა სწერს, ან რის-თვისა სწერს. მარუთას წერილობითი მაგონებებს ხალხურ ანდაზებს უკმაყოფილო პეტრეო და—კამეჩებს თივას უყრიო.

მაგალითად რა სიტყვის პასუხი იყო, ამ ბოლო დროს მოდდა შემოვიდა თავისთავზე კრიტიკის წერაო, რომ ბრძანებს მარუთა? ვისთვის ამბობდა ამის მარუთა. ყველა იცის, რომ მე ჩემზე კრიტიკას არა ვწერ და კრიტიკას თავისთავზე იქნება ისეთი სხვა ვინმე სწერს? ჩაშ ვისთვის იყო ნათქვამი ეს? მართლა ძალიან გაშწარბულა მარუთა!

რა იყო სათაქლო, რომ ესთქვი, არის ისეთი შემთხვევები, ერთმანეთის გავლენას განიცდიდნენ. განა ამისათვის მეკუთვნიდა, თუნდ უნიკო პოეტს, ლანძღვა-გინება?

მე მოვიყვანე საბუთები, სტრიქონები, რომ გრიშაშვილს ჩემგანა აქვს აღებული სტრიქონები სულ უცვლელად ისე, რომ არც კი გავცილდი ჩემ არტ პატარა ლექსს.

მარუთას მოჰყავს 1908 წელს დაბეჭდილი გრიშაშვილის ლექსის სტრიქონი „შენს ზეწარზე სისხლის ვარდი ამ ძარღვიდან დაიღვარა“-ო.

და აღარებს ჩემს ლექსს: „ჩვენი ძმები რომ დაეცნენ მათი სისხლი ძირს კი არა, მომავლის საღვთო ძეგლად ჩვენს ძარღვებში ჩაიღვარა“-ს.

გრიშაშვილი ქალს ეუბნება „რომ სისხლის ვარდი ამ ძარღვიდან შენს ზეწარზე დაიღვარა“-ო და ამ ყოველი პორობერადი სტრიქონებიდან ვერ გაუგებია „დაცნულ ძმათა სისხლის ჩვენს ნორჩ ძარღვებში გადმოღვრა“-ს.

მკითხველი თვითონ გაარჩევს თუ ერთი მეორეს როგორა ჰგავს.

მერე მარუთას მოჰყავს მითით საბუთები (გაზეთის ნომრები, ლექსები) და ამბობს აი მჭიდროვებო როგორი გავლენა აქვს გრიშაშვილსაო. ჯერ ერთი მე არც ვთალიკობ, არც ვფიქრობ ამის უარყოფას, პირიქით, ვამბობდი და ეხლა ვამბობ, რომ გრიშაშვილს უმჯობესად გავლენა აქვს ჩემს, ისევე, როგორც მე იმაზე. მაგრამ ჩემი აზრი, რომ გრიშაშვილს გავლენა აქვს ჩემზე, მარუთას მოყვანილი საბუთები მართალით არ გამოდის. მაგრამ ამაზე დევილიაპარკოს რომელიმე მიუღლომელმა კრიტიკოსმა, თორემ ვერაფერს სიმართლეს ვერ ვიტყვი ვერც მე და ვერც მარუთა, რომ

ღერო ზღაპრულ ღრუბელთა მსუბუქ ფრთებით მოეკანება ჩვენსკენ სიყვარული, რათა მან მძლავრი გრგვინით, თავის ოქროს ზანებათა ოქროს ნემსებით დასწვლიტოს სული ჩვენი, რათა მან ოცნების გაზაფხულთა, ყვავილებით და ოქროს ქსოვილებით დაატკბოს გულს ჩვენი, მარტოდ შთინული და მოტყუებული. სიკვდილი ჰფარავს მგზნებარე ენებას ცრელთა მდინარისაგან შექმნილი ღრუბლებით და ამოსტყორცნის ხალხთა და სამყვით, რომელთაც ელის ცივი დავიწყება და გახრწნა... სიყვარული ცეცხლი უქვია, მაგრამ იგი არ იწვის, ვითა არ იწვოდნა ბაბილონი ცეცხლმოკიდებულ ზირგზე; სიკვდილმა არ უწყის—რა არის ღვთიური წვა. სიყვარული ცეცხლში იწითება და კოცნა მისი გვისხნის მთელს სიღრმეებს კოსმურ ტანჯვა-დაქანტულობისა (?); იგი აერთებს ოცნების ოკეანში უსაზრო ღრუბრებს და დემონურ სიკვდილს მიწისა; სიკვდილი აშორებს ცას და დედამიწას ერთმანეთის მსოფლიო სივრცეთა სიცივით... ბასრი და ბრწყინვალე წვეტიანი ეკრება სიყვარული უძრავ, ცივს მარმარილოს და შემოქმედებით აღტაცებაში ამოაღვივებს მისგან სხივსანს, მკვეთრ სახეს ნათელი მოზღმირე (თუ მოზღმირე?) გულის დედოფლისა: სუნთქვა სიყვარულისა უფრო ძლიერია, ვიდრე სიკვდილის სუნთქვაა. *)

ასე უხვად ჩვენ განგებ ამოვიწერეთ ეს სტრიქონები, რასაც, იმედია, მკითხველი გვაპატიებს. როგორც ესთქვი, ეს ადგალი მოქ. კაპანელის „ახალ სისტემაში“ არც მთლიან მკითხველს ანარეკლს წარმოადგენს. ყოველივე იმისას, რაც „მეცხვის ტყუილისა“, „განდევლისა“, „რომელიც დაჯილდოვდა“-ს, „ბიჭტორია“-ს, „სამარადისო ზღაპარი“-ს, „სალომე“-ს, „სტრისტან და იზოლდა“-სა და სხვ. ასეთ ნაწარმოებების ავტორები სიყვარულის მარადისობის შესახებ გეუბნებიან. გაცილებით მეტიც: ასეთ სტრიქონების შესაკინძალი მოქ. კაპანელისთვის სასველი საკმარისი იქნებოდა, ჩვენი ბელეტრისტის, უტყუარ ნიჭის პატრონ არ. ჭუმბაძის**) „მთის სული“, ზღვის ქალი“ და სხვ. მისი ესკიზები და ნოველები რომ გადაეკითხა. სიტყვების ასე რახარებით ის ვერც ვერაფერს მოიხილავს და ვერც დააშინებს. ხოლო რაც შეეხება იმ აზრს, რომელიც მოყვანილი სტრიქონები წითელი ზოლივითა გატარებულია—ამ მხრივ მოქ. კაპანელი იგივე არააობა დარჩა, რაც იქამდის იყო.

ღიბს, შეისახს რა ქება-დიდებას, სიყვარულს და აღიარებს რა მას სიკვდილზე უძლიერესათ, ის ასე „სოლიდურათ“ დასკვნის: „სიყვარული საშაღავია—საშაღავია, რომელსაც ამაღლებს თვით ბუნება, ყოველი იმედი ფუქია, წუთისათვის ცხოვრება უმინაო და უაზროა.***)

*) იქვე—108—109 გვ.
**) არა თუ ნიჭიერ არ. ჭუმბაძის, არამედ თვით უნიკო ნოველისტის მოლექსეს ნაწარმოების გადაკითხვითაც მოქ. კაპანელი თავის „დიდ“ მიზანს ადვილად მიაღწევდა.
***) იქვე—გვ. 109.

მელიც არ ვიცი სხვას რად უყვირებს თავის თავზე კრიტიკის წერას.

მხოლოდ ერთი რამ არის ძალიან გასაკვირვებელი. სახელდობრ ისა, რომ მარუთას სათაურები და გაზეთების ნომრები მოჰყავს ვითომ იმის დასამტკიცებლად, რომ ამ ლექსებსა აქვს მჭიდროვებულად გავლენა, ხოლო არ მოჰყავს ტესტის შემდეგის მოსაზრებით: „მე უხერხულად მივიჩნიე მჭიდროვებულის ლექსთა ციტატების მოყვანა გრიშაშვილთანაო“.

საკვირველია, რომ მარუთას ეთაცლებო ჩემი ლექსების ციტატების მოყვანა გრიშაშვილის ტექსტთან, მაგრამ ის უფრო საკუთრებელია, რომ გრიშაშვილს არ ეთაცლებოდა და საშუალოდ კანონიერად სწერდა ჩემი სტრიქონების ქვეშ თავის გვარს. *)

მკითხველმა დასდოს მსჯავრი როგორც მჭიდროვებულის ისე მარუთას.

ბოლოს და ბოლოს მე სრულებითაც არ ვითაცლებ თუ ჩემს ლექსს დაეცნო გავლენა აქაცის, ილიასი, ბაირონის და ან კიდევ თვით გენიოს გრიშაშვილისა. მე ვითაცლებდი იმას, თუ გავლენის ქვეშ დაწერილი ლექსი უფრო სუსტი იქნებოდა, ვიდრე ის რომლის გავლენითაც არის დაწერილი. მაგრამ ესეც ისევე პატიოსანი და მიუღლომელი კრიტიკოსის საქმეა და არა ჩვენი, რომელთაც ცაქუდათ არ მიგვაჩნია და დედამიწა ქალანდა. ჩვენს თავს გერასოდეს სწორე აღავს ვერ მივცემთ და თვით მარუთასთან კამარიც მაგონებს ბუნებას, იმ მეტაქვე კინტოსას, რომელიც თავის ძმას უწმაწური სიტყვებით დედას შეაგინებს და ღამე საღმე ბნელ კუთხეში ბებუთს დაარტყავს ჩემზე მეტი რათ ივაჭრო.

აი, წერტილი. თუ მართლა დასასმელია სადმე სწორედ აქ უნდა დაისვას.

ი. მჭედლიშვილი.

*) წინა წერილში მე მოვიყვანე გრიშაშვილის მიერ ჩემი იმავე პატარა ლექსიდან უცვლელად აღებული ორი სტრიქონი „მზემ ის კი არა, მან მზე გვიჩვენა“, რომლის შესახებაც მარუთა მეცნიერულად განუხილა და იგი მე მეუბნება სხვისა ნასუფრალით იკვებებო. ეს მართალია, რომ მე სხვისა ნასუფრალით ვიკვებები, მაგრამ მარუთას ნუ დაავიწყდება, სხვისა ნასუფრალით გამოკვებით მჭედლიშვილის ნასუფრალით კიდევ ხან და ხან გამოკვებება ხოლმე თვით უდიდესი პოეტი ი. გრიშაშვილი.

ი. მჭ.

მამ რანაირათაა „სიყვარულის სუნთქვა სიკვდილის სუნთქვაზე უძლიერესი“? მამ რატომ მოგვაბეზრეთ თავი სიყვარულის სიდიადეზე ამდენი ლაუბობით! რის თქმა გინებათ? იქნებ ეს ტყუილად, ისე უბრალოდ, „უმიზეზო“, ე. ი. მოწყენილობისაგან დროებით მაინც თავის დასახსნელად გადაშალეთ თქვენი „დღიური“ და მიყავით ხელი წერას? უეჭველია, ეს ასეა და მიტომაც თქვენი „სული და იდეა“ წინოსადმი თუ თინოსადმი უიმედო სიყვარულით აყვებულნი, აღმთავრებული გიმნაზიელის „დღიურს“ წარმოადგენს! მაგრამ, მოქ. კაპანელი, მიუხედავად ამისა, ეს კი უნდა დივიჯორით, რომ „სუნთქვა სიყვარულისა უფრო ძლიერია, ვიდრე სიკვდილის სუნთქვა“, რომ სიყვარული აბსოლიტური ჰეგმონია იყო, არის და იქნება მარად ყველა იმათთვის, ვინც ამ ქვეყნად შობილა ამ ქვეყნისთვის—ბრძოლა და მოქმედებისთვის, ცეცხლისა და მახვილით; კალმითა და ჩაქუჩით, ნგრევად-შენებისთვისა და დამსხვრევად-შემოქმედებისათვის.

ღიბს, მართალს ამბობს ბაკუნინი: „სული და მანგრეველი არის სული აღმშენებელი“.

ეს სულია სიყვარული! და ნეტარება მას, ვისაც „ზოლით—ზოლი შეუძლია და სიყვარულით—სიყვარული!

ასეთი სულის—სულია სიყვარული! შეიძლება ადამიანს არც სიყვარული გწამდეს, არც ცხოვრების მარადისობა, არც ლოღიკური კანონების აბსოლუტობა და არც სხვ. ბევრი რამ, მაგრამ თუ კი ჩვენი მედღერება თუ გამეღერება იქამდის მიდის, რომ „შემოქმედებითი გამჭირაობით“ მთელი ფილოსოფიურ-ესთეტიკურ ახალ სისტემას ვქმნით, იმ შემთხვევაში, თუ მეტი არა, ისეთი პაწია რამ მაინც უნდა ვიცოდეთ, მშვენიერებისა და სილამაზის ცნებანი ერთი-მეორისაგან თუ რით განსხვავდებიან, ანდა იგივეობას თუ წარმოადგენენ?

ჩვენმა „ფილოსოფოსმა“ ამ მხრივ მხოლოდინს მეტად გადააჭარბა, როცა „მშვენიერების იდეა“-ს შეუღდა განსამარტავით. ის ისე თავისუფლად ხმარობს სიტყვებს „მშვენიერია“ და „ლამაზი“ თითქო ეს ცნებანი ერთი და იგივე იყოს.

ის ბრძანებს: „მშვენიერება ინდივიდუალურ-ეროტიული სურვილებისა და გულის ენებათა ილიუზიური განსხვავება (არას დროს!) ერთხელ თურმე ინდივიდის ღმერთი ვიწმუნებდა მშვენიერ ქალწულს და დაუწყო მას გაშვებით ცქერა; ქალწულმა ვერ აიტანა ვიწმუნს თვალის სიბასრე და უცბათ ამოფარა ღმერთს უკან; მაშინ თურმე ღმერთს კინჩებ ამოვიდა თვალები და დაუწყო ცქერა ქალწულს: ძლიერია ინდივიდუალობაში სურვილის ძალა“.

რასაკვირველია, ძლიერია ინდივიდუალობაში სურვილის ძალა, მაგრამ არა იმ შემთხვევაში, როცა ქარის წისქვილებს ებრძვიან დასახსვრევით.

ასეთ მსჯელობას სილამაზესა და მშვენიერებაზე სამეგრელოს სოფლის ის დედაკაცი შესძლებს, რომელიც კაპანელის ღრმა რწმენით, ცნობილი ფლამარიონზე ნაკლებად არ არის გაცნობილი მთავარის ვინაობასთან.

ნ. კ. კრუჰსკაია. თვითგანვითარების ორგანიზაცია. გამოცემა საქ. ახალგაზრდობის კომუნისტ. კავშირისა. 68 გვ.; ფასი 10 კაპ. ოქროთი.

საქართველოს ახალგაზრდობის კომუნისტური კავშირი ჩვენში კულტურულ მუშაობასაც ეწევა: იგი განსაზღვრული გეგმით და წინდაწინვე შემუშავებული პროგრამით შეუღდა საჭირო წიგნების გამოცემას. წინამდებარე წიგნაკი უკვე მეცხრე წიგნია, რომელიც ამ კავშირის თაოსნობით ითარგმნება და იბეჭდება.

დღეს, როცა მუშის და გლეხის ფართოდ აქვს გახსნილი თვითგანვითარების გზა, როცა მას მართლაც ემჩნევა დიდი ლტოლვა ცოდნისადმი, როცა ის, ანაზის შეთვისებისთანავე, ხარბად ეწაფება ყოველგვარ წიგნს, —გარკვეული სისტემის შემუშავება, თვითგანვითარების მოწყობის გზა—ეს მართლაც რომ მორიგი და გადაუღებელი საქმეა მისთვის.

ამ მხრივ კრუჰსკაიას წიგნაკის გამოცემა სწორედ რომ მიზანშეწონილი და თანადროულია და დიდს სამსახურს გაუწევს ყველა იმას, ვისაც თვითგანვითარების საქმეში დახელოვნებული ხელმძღვანელი და დამრიგებელი არა ჰყავს.

საერთოდ ეს წიგნაკი წინაინადა ნათარგმნი, მაგრამ აქვს მას თავიანი ნაკლიც, რომელსაც საგამომცემლო სექციამ კომ. კავშირისამ ეხლავე სათანადო ანგარიში უნდა გაუწიოს და რომელიც შემდეგ გამოცემებში თავიდან აიცილოს. წიგნი რუსული ორგანულის ძლიერი ზეგავლენით არის ნათარგმნი. ხშირად გვხვდება წინადადების რუსული კონსტრუქცია, რაც უეჭველია წიგნაკის პოპულიზრობას ხელს უშლის. სანიშნოდ ორიოდ აღვიღო მნიშვნელოვანი.

მაგნიტური კომპაზის მაგნიტად რადიო. მას შემდეგ, რაც გეგმის შენება რკინის დიდი მასებთან დაიწყო, ძველი კომპაზი საიმედო აღარ შეიქნა; მაგნიტური ისარი ამ მასებზე გავლენით იხრება ჩვეულებრივ მდგომარეობიდან, ხდება ე. წ. დევიაცია. საწინააღმდეგო გამონახულ იქნა შესაფერის საშუალება. ამჟამად მიმართავენ ახალ მეთოდს უმაღლეს ტელეგრაფისას; ეს ხდება მას

განა სოფლის დედაკაციც არ ამბობენ.—რა მშვენიერი ქალია, რა მშვენიერი თვალები აქვს, რა მშვენიერი სახე, ცხვირი, კბილები, ფეხები და თვით რა მშვენიერი ფენსაცმელებიც აქვსო! და სხვა.

განა შეიძლება ქალს, ქაწულს ან ვაჟს და საერთოდ ყოველზე ცოცხალ არსებას მშვენიერი ვუწოდოთ? რე თუ ვისაც მშვენიერების შესახებ მსჯელობა სურს, ამის შესახებ მან ორიოდ წიგნი მაინც არ უნდა გადაკითხოს ესტეტიკაში.

რა არის მშვენიერება? რა არის სილამაზე? რით განსხვავდება პირველი მეორისგან? მშვენიერება არის ის, რაც უცვლელი და უკვდავია; რასაც ვერც სკამს, ვერც შესვამ, ვერც გულში ჩაიკრავს გნების დასაქმყოფილებით და სხვ. ეწოდება მშვენიერება. ასეთია ლეონარდო-და-ვინჩის „ჯიოკონდა“ ბეთხოვენის მეცხრე სიმფონია, რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“, შექპირის „ჰამლეტი“ და სხვ.

ვინ უმღერებს სულთათნას ბეთხოვენის მეცხრე სიმფონია, რომელიც ნაპოლეონისთვის სურდა მიძღვნა მას, ოსკარ უალდის „სალომე“-ს, სტანისლავ პშიბიშვესკის „სამარადისო ზღაპარს“ სანდრო ზნაშიაშვილის „ქალი გრძნელა“-ს? თქვენ გგონიათ რომ! ციხეში! დროს თვით იმითავე უგალობეს სულთათნა. მიტომაც მშვენიერება მარად ძლის—რი და უკვდავია, ვით სიყვარულის ცეცხლიც! *)

აბა, ლამაზი არა თუ ჩემი დები—ქართველი ქალები, თვით ჩემი ძალიცა, ჩემი ცხვირ მოკლე „ორობა“. „სილამაზე მხოლოდ ნიჭი ხორციელების“ და სხვ. ამბობს მარადისობის მერაზზე გადაღვდარი ნიკო ბარათაშვილი და გაჰკივს მთელი კაცობრიობის გამოსაფხიზებლად და გასათვითცნობიერებლად:

„უქმად ხომ მაინც არ ჩაივლის ეს განწირული სულის კვერება“.

და გზა უფალი, შენგან თელილი, გერანო ჩემი მაინც დარჩება“.

აი ასეთი გახლავს ბრძოლის ცეცხლში გამოწრთობილი რანდული ქართველი ერის შვილის მარადისობამდე ტრფობა.—ტრფობა უბიწო-უანგარო, რომელსაც სიცოცხლე იმდენად სწყურს, რამდენადაც ის ბრძოლა და შემოქმედება. მიტომაც ნიკო ბარათაშვილის „მერანი“-ც ისეთივე მშვენიერება სიტყვებით შექმნილი, როგორი მშვენიერებაა საღებავებით შექმნილი ჯიოკონდა ლეონარდოსი და ან ხმებისგან ჩამოსხმული ბეთხოვენის მეცხრე სიმფონია...

და რაკი მოქ. კაპანელის თვალები „მშვენიერ“ ასულებს ყოველ წუთს ხედავენ და „ლამაზ“ სიმფონიებით კი მისი სმენა სტკებდა, რასაკვირველია, ის თავისუფლად წამოისერის ისეთ „სიბრძნეს, როგორიც შემდეგს წარმოადგენს: „ვისაც სურვილი არა აქვს, იმისთვის მშვენიერი ელენეს სახე და დახატული ბოლოვი ერთი და იგივეა“.

*) მშვენიერებისა და სილამაზის ცნებებს საუცხოვოთ არკვევს რიპარდშოპანი იხ. მისი „ესთეტიკა“ გვ. 16

წიგნის 1 გვერდზევე ვკითხულობთ შემდეგს: „ოქტომბრის რევოლუციამ გადაშალა... ცხოვრების ახალ საფუძველზე გადაქმნის უდიდესი შესაძლებლობა“.

ან კიდევ 21 გვერდზე: „იმისათვის ვინც ახლად ესწრაფება თვითგანვითარებას, აქვს ფრიად დიდი მნიშვნელობა საიდან უნდა დაიწყოს და რა წესით იკითხოს“-ო.

ასეთი კონსტრუქცია, დამეთანხმეთ, სრულიად მიუღებელია ქართული ენისთვის. სამწუხაროდ წიგნაკში ამგვარი ადგილი ბევრია.

ხშირია აგრეთვე უხერხული გამოთქმებიც, მაგალითად, „რა ნახულია“—„უნახავია“ მაგერ, „მწყაველურ იქმნას“—„შეისწავლოს“ ნაცვლად, „იმასსოვრებენ“—„ისსომებენ“—ის ადგილას; „რა ახალი გვასწავლა წაკითხულმა წიგნმა“ იმის მაგიერ, რომ ისე დაეწერა: „ახალი რა გვასწავლა...“; ან კიდევ: „როგორი ფორმით ეს ცოდნა იშლება მსმენელის წინ“ განა უმჯობესი და უფრო მართებული არ იქნებოდა ეს ადგილი ასე ყოფილიყო ნათარგმნი: „როგორი ფორმით იშლება (ან მეღავენდება) ეს ცოდნა მსმენელის წინაშე“?

ასეთი სტილისტური შეცდომები ამ მეტად საინტერესო და მნიშვნელოვან წიგნაკს ფასს და ღირებულებას უკარგავენ და აუცილებლად საჭიროდ ხდის გამოცდილ კალმონის შილაშინს, რედაქციას.

შეიდავშიც არის კორექტურული შეცდომებიც, რაც, რა თქმა უნდა, გამოცემას პოლუსად არ ჩაეთვლება.

საერთოდ კი წიგნაკი ნაწერია სუბუქი და მარტივი ენით, მაინც და მაინც არაა უცხო სიტყვებით ატრფებული და ჩვენი გლეხისა და მუშის ახალგაზრდობისათვის, რომელიც ეგზომ გატაცებით ეწაფება თვითგანვითარებას, იგი მეტად საჭირო და სასარგებლო გამოცემა უნდა ჩაითვალოს.

შემდეგ, რაც აღმოჩენილი არის მგრძნობიერობა ინტენსივად განსაზღვრულ მიმართულებებისადმი სივრცეში. საქმე მასში არის, რომ როდესაც ანტენა გამგზავნი საღვთის მიმართულებით არის, მისიღებ აპარატში ისმის ყველაზე ძლიერი ხმა. ამის მეოხებით, მაიკის მდგომარეობა, რომელიც სინათლის მაგივრად უმავთულო ტელეგრაფით მუშაობს,—შე-

მაშასადამე. მშვენიერება სულს არ ალგობს? ბრძოლად არ მოუწოდებს? შემოქმედებითი გრძნობას არ ალიზანებს?

კარგი მშვენიერება ყოფილა!

მშვენიერება—ეს ხორცსხეული სიბრძნე არ არის? და სიბრძნე ეს უსხეულოა, ე. ი. სულიერი მშვენიერებას არ წარმოადგენს?

მაშ, რა სურს რუსთაველს, როცა ამბობს: „შაირობა უწინარეს სიბრძნის არის ერთი დარგია“?

ოო, რა უბედურებაა, როს თქვენგვარი ადამიანი ტვის ძალს აყენებს.

ტყუილიც კი არ ამბობს დიდი გოეთე თავის „ფაუსტში“: „როდესაც ადამიანს თავში აზრი აქლია საგანგებოდ გამონახულ სიტყვებით ცდილობს თავის უაზრობა დაფაროსო“. ეს სიტყვები საუკეთესოთ ახასიათებს „სული და იდეა“-ს ავტორს.

და თუ გამოიხატული სიტყვათა უაზრობა მისაზნებარია, აბა სხვას რას წარმოადგენს მისი მსჯელობა თვით ისეთ საკითხზე, როგორიც ფორმისა და შინაარსი ურთიერთისადმი დამოკიდებულება.

„სურვილი შემოქმედების „ახალი“ ფორმის შემოღებისა საქართველოში იმ დროს, როდესაც ჩვენ არა ქაქტეს შესწავლილი კლასიკური ფორმები ჩვენი ეროვნული სულიერი მიმდინარეობისა, მიუღებელია თავის თავად: ილია ჭავჭავაძე რა მწერალია—ამბობს ქართველი ინტელიგენტი და თან არც კი იცის, რა დაწერა ილია ჭავჭავაძემ. თითქოს აქ მართლდება პარადოქსი ოსკარ უალდისა: კლასიკის ისეთი მწერალია, —ამბობს უალდი,—რომელსაც ყველა ლაპარაკობს და რომლის ნაწერებს აღარავინ კითხულობსო.“ *)

ნეტავი ერთი თუ მაინც მოიძებნება, მხოლოდ ერთათ ერთი ისეთი ქართველი ინტელიგენტი. რომელიც ილია ჭავჭავაძეზე გაზედავს თქმას—„რა მწერალია“, და თანაც არ წაუკითხავს მისი „განდევლი“, „მგზავრის წერილები“, „ოთარაანთ ქვერივი“ და სხვ. ყველაფრის თქმა შეიძლება ქართველ ინტელიგენტზე, მაგრამ ამის კი არა!

მაგრამ... განვადრდით მისი მსჯელობის ძაფის გაშლა და დავიკრება ის ბრძანებს: „საზოგადო, საკაცობრიო თვალთახედვითაც მიუღებელია წარსულის უარყოფა და მარტო წარმავალი ფორმის პატივისცემა: რა არის, რაც ჩვენ გვზიზილავს დანტესა და გოეთეს ნაწერებში: ფორმა თუ იდეა?.

ასეთ კითხვას სვამს ჩვენი „ფილოსოფოსი“ და უპასუხებს: „აქ (ე. ი. დანტესა და გოეთეს შემოქმედებაში—გა—) ლაპარაკობს იდეა, აზრი, აქ არის განცდა კოლოსალური ნებისყოფისა და არა უშნო პრაქტიკა აქრომატიკისა და კონგლიორისა“.

გოჭოკო ალიანი.
(დასასრული იქნება).

*) იქვე—გვ. 144, 11.
**) იქვე—გვ. 134.

საძილეობა ნამდვილია იქნეს გამოცნობილი თვით ბურჟუაზი და მეტად ბნელ ღამეში.

— **ლაშისა ცის სპექტრი.** პარიზის სამეცნიერო აკადემიაში მ. დიუფეის მიერ წარმოდგენილი ახალი მოხსენება: დიუფემ შესძლო 60 საათიანი ექსპოზიციით მიღება სინათლის სპექტრისკოალიტულ ფოტოგრაფიისა, რომელიც ღამის ციდან გამოდის. ეს სპექტრი აბსოლუტურად მსგავსი არის მზის სპექტრთან ულტრა-ფიოლეტის ფერის სფეროში, რაც იმას ადასტურებს, რომ ეს სინათლე არის ანარეკლი მზის სხივი ჩვენი ატმოსფერის ზედაფენების გაზიან მასებში.

— **აქუსტით ბრძოლა პაეროპლანებთან.** აქუსტიკა გამოსადეგი ხდება პაეროპლანებთან ბრძოლის დროსაც. იმის დროს ფრანგები და ინგლისელები აწევენ კუროს დახმარებას აპარატებს, რომელნიც იტყობინებოდნენ მტრის პაეროპლანებისა და ცეცხლისგან მოახლოებას დაახლოებით 20—30 კილომეტრით. ინგლისური ყულის დამგდები აპარატები წარმოადგენენ განსაკუთრებულ რეზინატორულ ყულებს, რომლებიც მთავალყურის ყუთთან იყვენ შეერთებული. ფრანგები სარგებლობდნენ პატარა კონუს-ყურის დამგდებით, რომლებიც გაძლიერებული იყვენ ელექტრონით. აპარატი საშვალეებს იძლეოდა ხმის მიმართულების გამოცნობის რაც, — თუ საიდანმე მოდიოდა ხმა. ასეთი აპარატები ცნობილ ფიზიკოს სანიაკის კონსტრუქციისა, იდგენ სხვათა შორის, პარიზის ახლოს, მსგავსივე აპარატებზე ცდებს აკეთებდნენ ამერიკელები.

— **საარტილერიო დაზვერვა საჰაერო აქუსტიკით.** საჰაერო აქუსტიკის სფეროში იმმა მრავალი ახალი რამ გამოიყენა და მრავალიც ძველი გა-

იხსნა. უკვე დიდი ხანია სცილობდნენ ზარბაზნის მდგომარეობის გამოცნობის გასროლის ხმით და გასული საუკუნის ოთხმოციან წლებში საფრანგეთში ცდებიც სწარმოებდა ამ მიმართულებით. მაგრამ იმ დროს ზარბაზნებიდან უმთავრესად თვალთ დისანაზ ნიშნებს ესროდნენ და არც კი იყო განსაკუთრებული საჭიროება მათი მდგომარეობის გამოცნობისა ხმის საშვალეებით. მაგრამ თანამედროვე ომები, როდესაც ზარბაზნები გაძლიერებით მალავენ მტრისაგან, ხოლო მიზანი კი სრულიად დაუწახავი არის, — ხმით ორიენტაციობა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ატარებს. ამ ჟამით ყველა ევროპულ ჯარში არიან ხმის გამოზომი რაზმები და გასულ ომში მათ დიდი როლი შეასრულეს. მსროლელი ზარბაზნის მდგომარეობის გამოცნობა სამი პუნქტიდან ხდება, სადაც დადგმულია ხმის მიმღები აპარატები, რომლებნიც წამის შემდეგ ზარბაზნიდან გასროლისა, ამ ზარბაზნის მდგომარეობა უკვე საცხებით გამოცნობა და მოპირდაპირის ზარბაზნების მისკენ იქნება მიმართული. პირველ ხანებში ხმის გამოზომი რაზმებს ჯარში არ ჰქონდათ მოპოებული არტილერიისტების ნდობა, ხოლო შემდეგმა პრაქტიკამ კი გვიჩვენა მთელი სარგებლობა საარტილერიო დაზვერვის ამ ახალი სახისა სხვათა შორის ცნობილი „ბერტის“ მდგომარეობა, რომელიც პარიზს უშენდა ასი ვერსის მანძილიდან, დანამდებლებით იქნა გამოყვანილი ხმის საშვალეებით. მიუხედავად ამისა პაეროპლანების დაზვერვამ სხვა მდგომარეობა უჩვენა: უფრო სარწმუნოთ პაეროპლანების ჩვენება მიიჩნეოდა და ესროდნენ „ხელოვნურ“ „ბერტას“, ხოლო ნამდვილი კი შემდეგში იქ აღმოჩნდა, საიდანაც ხმის სადგურები უჩვენებდნენ.

მრავალი ესკიზები რომელიც ასე ემარჯვება მხატვრის აგრეთვე ქართულ პოეტთა მოღვაწეთა სურათები. ამავე ოთახში არის პატარა 8 წლის გოგის. (თოიძის შვილია) დახატული კალმით „შეიარაღებული რაინდები“ „ქიდაობა“ და ფერებით ნახატი დეკორატიული — ესკიზი „თამარის და შოთას შეხვედრა“, რომელთა შემსრულებელშიც მოსჩანს უტყუარი ნიჭი.

დასასრულს უნდა შევეხოთ ნიჭიერ მხატვარს ირაკლი თოიძეს, რომელი ახალი დიდი სურათი „რევოლუცია“ არის გამოფენის ცენტრი და იპყრობს თქვენს ყურადღებას. ეს სურათი შესანიშნავია, როგორც ტექნიკით ისე კომპოზიციით და იდეით. აქაა ახალი ძალა, რომელიც შეპყრობილია უსაზღვრო ქარიზმალისგან ნებისყოფით. მშრომელი მუშა, რომელიც ძლიერის ხაზ მოსმით ასახულია ყალბედ შემდგარ ცხენზე წითელი დროშით ხელში და მიიღებს უსაზღვროებისაკენ. მკვეთრი იმ შეუპოვარია ყოველი მისი სახს კუნთები. ამ სურათში მხატვარი სჭერტს სულ სხვა სამყაროს. აქ არის ახალი შეცნობა — თავისებოთა გარემოსი თვით პაერშიც კი ხდება არაჩვეულებრივი მოძრაობა: აქაც ირყევა რალაც. ელვის გრაგნილებში ცეცხლის სვეტად მოიჭრება სამყაროსკენ. გამოურკვეველი სტიქიის ძალა. თქვენ ამ სურათით გრძნობთ, რომ ცის განუსაზღვრელ სფეროშიც ძლიერი გარდატეხა და ისიცა გრძნობთ დედამიწის ამბებს. სურათი ძლიერ შთაბეჭდილებას ახდენს მკვეთრად არის გადმოცემული აგრეთვე სხვა სახეები და ფიგურები. კარგია აგრეთვე მისი ტალი „მთის იდილია“ ფანქარით ნახტი „უანტაზია“ რამოდენიმე პეიზაჟები. ახალ-

გაზრდა ი. თოიძე დიდი ნიჭიერი მხატვარის მქონეა. მან ეს დამატებითი რამოდენიმე სურათი გამოფენებზე და დიდი სიძაბურით დასწავლია ექსპოზიციის გაიგზავნოს სადმე სწავლის დასასრულელად.

ზევით გამომჩნა მღებრიშვილის ქალის ნახატი „პანო“ ქალაქზე, რომელიც კარგ შთაბეჭდილებას სტოვებს ფერებით და შესრულებით.

შოლოდ იგი განიცდის ირ. თოიძის ზედგულენას, როგორც ხატვის, აგრედვე კომპოზიციის მხრივ. დასასრულს უნდა ვსთქვა, რომ მოსე თოიძემ თავისი სამხატვრო სტუდიის დაარსებით, ძალიან შეუწყო ხელი ახალი ძალების აღმოჩენას, და მას ბლომად მოაწვდა ახალგაზრდობა. აქ არის ყველა დარგის და მდგომარეობის ქალ ვაჟი განურჩევლად ერგებისა, თვით ხალხიდან გამოსული მშრომელი მასა. რომელთა უნარს, ნიჭს სტუდიაში დათმობილი აქვს თავისუფალი ინდივიდუალური შემოქმედების საშვალეობა — შესაძლებლობა. აქ ყველა შრომის მოყვარე ნიჭიერ ახალგაზრდას შეუძლია თავისუფლად მივიდეს ეზიაროს ხელოვნების წმინდა ემბაზს. მოსე თოიძემ ეს სტუდია თავისი პირადი ინიციატივით, მოაწყო. აქნობამდე არსიდან დახმარება არ მიუღია და გარდა ამისა იგი ყოველთვის ეხმარება ნიჭიერ მოწაფეთ სწავლის ფულისაგან განთავსებით. თავის თავად ცხადია, თუ რამოდენად მძიმეა დღევანდელს სიძვირის დროს ასეთი რთული საქმის გაძლიერება. ვუსურვებთ მ. თოიძეს და მის მოწაფეთ სრულს გამარჯვებას დაწყებულს საქმეში.

ვინ.

გოგა თოიძის სამხატვრო სტუდიის გამოფენა

ეს ერთი კვირაა რაც გაიხსნა მოსე თოიძის სამხატვრო სტუდიის გამოფენა რუსთაველის თეატრის შენობაში. გამოფენაზედ ბევრი საყურადღებო ნახატია სტუდიის მოწაფეთა, რომელიც მხატვლის ყურადღებას იქცევს და რომელთაგან შემდგომი კარგი ხელოვანი მხატვარი არიან მოსალოდნელში, რადგანაც ზოგიერთ მათს ნახატს ახიხის უტყუარი ბუნებრივი ნიჭი მხატვრობისა. ამ მოწაფეთა სურათები გამოფენილია 450-მდე. მათი ნახატები შესდგება სამი განყოფილებისაგან: საბავშვო, შინა მრეწველობა და ნატურის კლასი. საბავშვო კლასში მეთაი შემოქმედების მრავალ სახეობა: მათ ახასიათებთ დიდი ფერები სიხარული, ბავშვური სულის სივსაქმე; მათ მიერ ბევრი ნახატია ლეგენდები, ზღაპრები, ისტორიული გადმოცემები, დღესასწაულები, და სხვა. სადაც ფერები მრავალი ნაირი შეხამებაა. აქ ნახავთ „შოთას“, „თამარს“, „ახტისალომის და ეთერის“ შესხედრებს „აღდგომა“ „ქორწილი“, „პირველი მაისი“ და სხვა მრავალი თემები. ამ სურათებზედ ნათლად მოჩანს ბავშვების თავისუფალ ფანტაზიაზე და გადმოცემის უნარი.

მეორე განყოფილების მოწაფეთა ნახატის ნიმუშებიდან ჯერ-ჯერობით გამოფენილი არის საქსოვ ხალხების სახეები, რომელიც შორის მღებრიშვილის, სანაძის, ჯავახიშვილის და ფილიპის ნახატები იქცევენ ყურადღებას მეტად თავისებური ფერების შეხამებით. ნატურის კლასი უფრო საყურადღებოა. და მასზედ ნათლად მოჩანს მოწაფეთა ნიჭი. ეს მით უფრო საყურადღებოა, რომ ზოგი ერთ ამ მოწაფეთაგანს სულ რამოდენიმე თვეა, რაც მეცადინეობა დაუწყიათ. პორტრეტები ზეთის ფერების უქონლობის გამო პასტელის უხატავთ სქელ გასახვევ ქაღალდზე. გამოფენილ ესკიზებზე კარგს შთაბეჭდილებას სტოვებს თავისებურად გადმოცემულ მოტივებით, ესკიზებში ხედავთ და გრძნობთ მთელ საქართველოს მგზებარე მზით ვერცხლისფერ მთვარის შუქში გახვეულს, ქარიზმლოვანს, მშრომელს მებრძოლს, სვედიანს, მხიარულს; აქ არის ტურფა ფუნება ასახული მრავალი ფერებით, მავალითა სურათები ებრაელების და მანგოლისა, თავიანთი მთვარის სინათლის გადმოცემით და კომპოზიციით ქმნიან რალაც საიდუმლო მისტიურ ჭკერებს, კარგია ებრაელების სურათი „ქალთა ღმერთი ნანა“, თავისი იდეალობით. კარგია აგრედვე მისივე „ქართველი ქალი დაირით“. აქ უკვე აღმოსავლეთის მგზებარე ფერები ასახული. ნიჭიერი ბერეკაშვილიც. მისი ფერები ოქროსავით ელვარებენ, მაგრამ მოხატულობაში ზერელეა. ძნელად „რაოდენ“ ბუნების სხეულების მატერიის სისრულით გადმოცემა. აღსანიშნავია გვანცალაძე, რომლის სურათები საერთო ყურადღებას იქცევს და უსათუოდ კარგი მომავალი აქვს. იგი ღრმად ფერებით, კარგია მისი „სამკედლო“ მუქი ფერებით ნახატი, „შინ დაბრუნებულნი მომკლნი“ მათი ხაზმოსმა ძლიერია და ღრმა ფერების შეხამებით. აქვს აგრედვე სურათი „ქინტუების ცეცვა“, ეს ნახატი გულთხელის ზედ გავლენით და მანერით არის ასახული. ლეივა უსათუოდ ძლიერია მთავარ ფერებისა და ხაზების გადმოცემით კარგია აგრედვე მისი ფერადებით ნახატები ეტიუდები ნამდვილიდან. აქ მკვეთრად აქვს გადმოცემული ფსიქოლოგიური შეგრძნება ხალხისა. იგი მძლავრია აგრედვე „ტიტელა ტანის“ ხატვაში, რასაც ამტკიცებს მისი ნახატები. კარგია მისი „მუშის სახე“ „ზარმანკა“ და განსაკუთრებით ძლიერია მისი ქალიღმელ ნახატი „ხენა“. ამ სურათზედ მოჩანს მუშა ხარების ღამაში ასახვა რომელიც თითქმის დაწმუნებულია არიან გლეხის ყოველ ფიქრში, გულის ნადევში ტ მარჯვით ხალხის ეწყევან შრომის ქაპანს. კარგია აგრედვე მისი გრაფიკული ხა-

სიათის ნახატი „მოედანი ტფილისში“ თავისი მრავალ სახეობით. სურათში მოჩანს ტენიის სიმარჯვე.

კაკაბაძე, როგორც შევიწყეთ, სულ ცოტა ხანი სწავლობდა და ბევრისთვის მიუღწევია. მისი სურათი „მუხარამი“ ნამდვილი ქართული სურათია. მღებრიშვილი გაცილებით ნიჭიერია სტილიზაციაში. მისი ქართული სტილით დახატული „ქალი ხალიჩაზე“ ტახტ-მუთაქებით კარგს შთაბეჭდილებას ახდენს. ნიჭიერად არის დახატული მანგოლის „ქორწილი“ და „აღილი“. პრიმიტიული ნახატები ან. კაპანაძისა და ნადირაძისა კარგ შთაბეჭდილებას სტოვებს. („დიდება შოთას“ და „ცეცვა სოფლადა“). კარგია აგრედვე აბაზაშვილის „თათრის დედაკაცი“. გამოფენილი არის აგრედვე მოწაფე ნალბანდიანის სურათები, რომელიც ყურადღებას იქცევს განსაკუთრებით აღსანიშნავია პატარა ბავშვების ჯაფარიძის ნახატები „მუშა“, „ინდიეთის მეფე“ და ჩიხლაძის სურათი „ქართველი ქალის ცეცვა“.

აქვე ნახავთ სამხატვრო სტუდიის ახალგაზრდა დარჯის ფილიპის ნახატს, რომელსაც თავისით დაუწყია ხატვა მიმაბეთ. უნდა ვსთქვათ, რომ ყველა ჩამოთვლა აქ შეუძლებელია. თქვენ უნდა ნახოთ, რომ დარწმუნდეთ ამ ახალგაზრდათა, შემოქმედებითი შრომა — უნარიანობაში, რომელთაც მხატვრობაში კარგი მომავალი აქვთ. გამოფენილია აგრედვე თვით მ. თოიძის 36 სურათი, რომელთა შორის არის რამოდენიმე ძველიც; მაგ. „მწვადის წვა“ და დიდი „დღეობა სალოცავში“, რომელიც დახატულია მეცხრამეტე საუკუნის მიწურულში. ამ სურათებში მხატვარი ძლიერია რეალისტიკა: ცოცხლად არის გადმოცემული ქართული სუფრა. სურათი მძლავრის ხაზ მოსმით არის შესრულებული და მხატვრის რეალისტიკური სკოლის შედეგად უნდა ჩაითვალოს. მართლაც ამ სურათში მოსე თოიძეს ორი ოქროს მედალი აქვს მიღებული. ერთი საქართველოს საიუბილეო გამოფენაზედ 1901 წ. და მეორეც პეტერბურგის XII-ტე საკონკურსო გამოფენაზედ. ეს სურათი ამ 23 წლის წინეთ დაფასებული ყოფილა 4000 მანეთად მაგრამ რადგანაც მხატვარს არ უნდოდა, რომ კერძო პირს ჩავარდნიდა ხელში. სურათი შეუწირავს საქართველოს ისტორიულ-ენოგრაფიული საზოგადოებისათვის.

ამ უკანასკნელ ათი წლის განმავლობაში მხატვარი სულ სხვა გვარადა სჭერტს სამყაროს. იწყობა მისი „იმპრესიონისტული“ მიმართულება, ქვეყანა მისთვის ხდება ფერების სამყარო.

ამ მხრივ საინტერესოა „იმედის ხიხივი“. სურათი კარგად არის შესრულებული ტენიურად და ფერთა შეხამებით. სურათი „გაზაფხულის ზეიმი“ საუცხოო ნაწარმოებია უხვ თვალის მომჭრელ ფერადების შეხამებით ამ სურათში მხატვარს კოლორიტი დიდის ხელოვნებით და სიძლიერით აქვს გადმოცემული. ცხოველის ფერებით არის ასახული ესკიზ. „დღეობა სალოცავში“. კარგია აგრედვე სულ სამიოდე ფერადით ნახატი სურათი „სიყვარულის სახმილი“. აქ მოცემულია მთვარის მიზნედილი ნაზი განათება, რომელიც ქმნის რომანტიკულ გზებას. თითქმის ამ სურათის ჭკერის დროს თქვენ გრძნობთ სიმშრის ტეხილ ბერას. მხატვარი საზოგადოთ ამ გვარ ტონების გადმოცემაში დიდი ხელოვანია. ამის შემდეგ თქვენს ყურადღებას იპყრობს სურათი „აღმოსავლეთის ბაზარი“ თვალის მომჭრელ უხვი დია ფერადებით. აქ მოცემულია ფერებით აღმოსავლეთის ციცილუული გზნება ტეხილი და მათობილი სიმწვავით. აქ ხელოვანი „იმპრესიონისტი“ აღწევს ფერების შეხამებით უმწვერვალეს ფერების სიმშრისა გატყევევით გაჯაღოვებთ ფერთა სიციხველე ლივლივით. არის აგრედვე

საქართველოს მოქალაქეები — და განსაკუთრებით —

ბრძანება № 9.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისარია საბჭოსი.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისარია საბჭოს დადგენილებით საქართველოს სახალხო ბანკის მმართველად დანიშნულია აბხ. ბიბინიშვილი (ბარონი), ხოლო მის მოადგილედ აბხ. ისანო ლორთქიფანიძე.

საქართველოს სახალხო კომისარია საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ა. გავაშვილი. სახალხო კომისარია საბჭოს მდივანი ალ. სალარიძე.

1923 წ. ივნისის . 9 .

ტფილისი — სასახლე.

დადგენილება № 100.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისარია საბჭოსი.

არა სრულწლოვანთა მეურვეობის საქმის სახალხო სისამართლოს ქვემდებარეობიდან გამოყოფის შესახებ.

საქართველოს სოც. საბჭ. რესპუბლიკის სახალხო კომისარია საბჭოს დადგენს:

1. არა სრულწლოვანთა მეურვეობის საქმე ჩამოერთვას სახალხო მოსამართლეთ და გადაეცეს განათლების სახალხო კომისარიატის გამგებლობას.

დაგეგმვა

№ 426

პირადობის მოწმობა მოცემული სახელმწიფო უნივერსიტეტიდან ჩაითვალოს გაუქმებულათ.

ნინო ქაჩიაშვილი.

ს. ს. მ. ს. კოლიგრაფიული განყოფ.

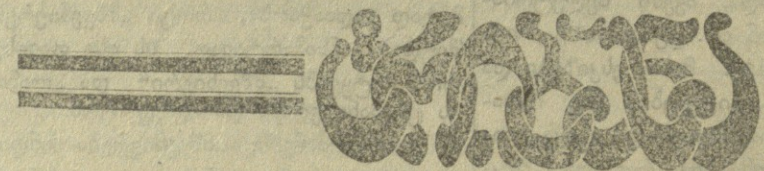
გაღმგვილა

რუსთაველის პროსპექტზე № 27.

ყოფილი ევროპული ნომრები, სახელმწიფო ოპერის გვერდით

№ 371 3—3

ლიტერატურული

პოეზია

მხატვრობა

ქანდაკება

ესთეტიკა

კრიტიკა

ყოველ-კვირული სურათებიანი დამატება გაზ. „ტრიბუნისი“. გამოვა მოკლე დროში. მასალები უნდა გამოიგზავნოს „ტრიბუნისი“ მისამართით.